

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

Przesłanie

Nie można dopuścić do tego, żeby odmawiano nam prawa do pamiętania o Wilnie, Grodnie, Lwowie, Żółkwi, Krzemieńcu, Kamieńcu, itd. Polska ma prawo uznawać tamtejsze symboliczne zabytki za swoje, bo to są dzieła wytworzone przez naszą cywilizację z czasów Rzeczypospolitej i mamy prawo domagać się, żeby ten fakt był uznawany.

dr hab. Janusz Kurtyka, historyk,
Prezes Instytutu Pamięci Narodowej w latach 2005-2010

Konkurs

Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku
III edycja ogólnopolska
dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych i szkół średnich
w roku szkolnym 2020/2021

Założenia projektu:

Kresy Wschodnie I i II Rzeczypospolitej to kraina, która wydała wielu wspaniałych bohaterów naszych dziejów, żeby wymienić tylko Stanisława Żółkiewskiego, Jana III Sobieskiego, Tadeusza Kościuszkę, Romualda Traugutta, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego i Józefa Piłsudskiego. To wspólna ojczyzna wielu narodów: Polaków, Rusinów, Ukraińców, Żydów, Ormian, Litwinów, Białorusinów i Poleszuków, których historia łączyła na wieki wspólnymi więzami. To ziemia wciąż opiewana w licznych dziełach literackich i z nostalgią wspomniana przez dawnych jej mieszkańców. To wreszcie kraj, którego mieszkańcy doświadczyli w XX wieku wielu dramatycznych przeżyć.

Gdy kończyła się I wojna światowa, Kresy Wschodnie stały się przedmiotem sporu pomiędzy wybijającą się na niepodległość Polską a Zachodnioukraińską Republiką Ludową, później zaś także pomiędzy Polską a Litwą. Z obydwu tych konfliktów Rzeczypospolita wyszła zwycięsko, ale już w 1920 roku musiała bronić swej niepodległości przed ekspansją bolszewizmu, który dążył do opanowania całej Europy. Dzięki ogromnemu wysiłkowi całego narodu wojna z Rosją została przez Polskę militarnie wygrana, ale traktat pokojowy w Rydze przedzielił Kresy na połowę, skazując miliony ich mieszkańców w granicach ZSRS na terror i wynarodowienie.

Na tej części Kresów Wschodnich, która znalazła się w granicach II Rzeczypospolitej, również nie było spokojnie. Dążenia Polski do ich odbudowy i zagospodarowania spotykały się z czynnym przeciwdziałaniem sowieckich agentów, miejscowych komunistycznych dywersantów i nacjonalistów ukraińskich. Mimo wielu trudności i wsparcia, jakiego antypolskim organizacjom udzielały wrogie Rzeczypospolitej państwa: ZSRS, III Rzesza niemiecka, Litwa i Czechosłowacja, udało się poprawić stan bezpieczeństwa na Kresach, postępował też proces ich integracji z państwem polskim.

We wrześniu 1939 roku Polska stała się obiektem napaści niemiecko-sowieckiej. Armie obu okupantów wspólnie z nacjonalistami białoruskimi i ukraińskimi dopuściły się wówczas na Polakach – mieszkańcach Kresów – wielu zbrodni. Sowieci poprzez aresztowania, masowe deportacje i rozstrzeliwania metodą katyńską w wielu więzieniach i miejscach kaźni konsekwentnie realizowali program depolonizacji tych ziem. Te działania przerwał dopiero wybuch wojny z III Rzeszą w czerwcu 1941 roku.

Kolejni okupanci Kresów – Niemcy – od razu przystąpili do masowej eksterminacji Żydów. Ich ofiarami byli również Polacy, zwłaszcza inteligencja, bezwzględnie mordowana we Lwowie i Krzemieńcu, w Czarnym Lesie pod Stanisławowem i w ramach Polenaktion na ziemi grodzieńskiej i nowogródzkiej. W 1943 roku Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów i Ukraińska Powstańcza Armia rozpoczęły akcję ludobójstwa, którego ofiarą padli najpierw Polacy na Wołyniu, a następnie w Małopolsce Wschodniej.

W 1944 roku Armia Krajowa przystąpiła do realizacji Akcji „Burza”. Jej celem miało zmanifestowanie wobec wkraczającej ze wschodu Armii Czerwonej polskiej obecności na Kresach. Polakom udało się opanować znaczną część Wołynia, ogromny był też ich udział w wyzwaniu z rąk niemieckich Wilna i Lwowa – w ogólnym jednak bilansie „Burza” okazała się polityczną klęską. Sowieci nadal nie respektowali polskich praw do Kresów i przystąpili do bezwzględnej likwidacji struktur Armii Krajowej na tych ziemiach. Jej żołnierzy masowo więziono i zsyłano w głąb nieludzkiej ziemi.

Ostatecznie los Kresów Wschodnich przesądziła konferencja Wielkiej Trójki w Jałcie, gdzie sojusznicy Rzeczypospolitej, Wielka Brytania i Stany Zjednoczone, zgodzili się na zabór prawie połowy jej terytorium przez totalitarne państwo Józefa Stalina. Kresowianom pozostał już tylko dramatyczny wybór – trwać nadal na ojczystej ziemi lub poddać się ekspatriacji na przyznane Polsce ziemie zachodnie i północne. Wobec sowieckiego terroru i braku perspektyw na normalne życie w ZSRS większość Polaków skorzystała z takiej

możliwości.

Z krzywdzącą decyzją mocarstw nie pogodzili się żołnierze polskiego podziemia, którzy mimo masowych represji aż do 1952 roku kontynuowali opór na ziemiach grodzieńskiej i nowogródzkiej.

Za nową granicą, przesuniętą daleko na zachód, pozostało około 180 miast, wśród nich Lwów, Wilno, Grodno, Stanisławów, Tarnopol, Łuck, Równe, Dubno, Nowogródek, Drohobycz, Pińsk, Brześć, Beresteczko, Brody, Brzeżany, Podhajce, Podkamień, Czartorysk, Ołyka, Jazłowiec, Sarny i Żółkiew ze znajdującymi się w nich zabytkowymi kościołami, sanktuariami, pałacami, dworami pomnikami, cmentarzami, bezcennymi dziełami sztuki i archiwaliami. Rzeczpospolita utraciła około 10 tys. wsi i osad, kilkanaście uzdrowisk, bogate złoża ropy naftowej, żyzne ziemie Podola, górskie wzniesienia Karpat Wschodnich i piękno Wileńszczyzny.

Utrata Kresów była dramatem nie tylko dla Rzeczypospolitej jako państwa, ale przede wszystkim dla tych Polaków, którzy tam pozostali. Przez lata byli oni świadkami barbarzyńskiej dewastacji wszystkiego, co polskie: pomników, tablic, cmentarzy, pałaców i dworów. W ramach walki z religią rzymskokatolicką zamykano i dewastowano kolejne kościoły i kaplice, zamieniając je w służące celom świeckim magazyny, składy, sklepy, domy kultury, kluby młodzieżowe, a nawet muzea historii religii i ateizmu. W ten sposób zniszczono wiele bezcennych zabytków i dzieł sztuki.

Mieszkający na Kresach Polacy nie byli w stanie powstrzymać tego barbarzyństwa. Z uznaniem trzeba wspomnieć o ich wysiłkach na rzecz ratowania zagrożonego dziedzictwa narodowego, a także miejsc kultu religijnego. Dzięki nim sto kilkadziesiąt kościołów przetrwało w stanie czynnym do czasu, kiedy w ZSRS przywrócono wolność religijną. Nie byłoby to możliwe bez poświęcenia i pracy bohaterskich duchownych, z których większość przeszła przez więzienia i łagry.

Ogłoszenie w 1991 roku niepodległości przez byłe sowieckie republiki Litwę, Łotwę, Estonię, Białoruś i Ukrainę postawiło przed naszymi rodakami nowe wyzwania. Najpoważniejszym jest – obok biedy – systematyczne zmniejszanie się ich populacji. Do depolonizacji dawnych Kresów Wschodnich w ogromnym stopniu przyczynia się odpływ młodzieży do Ojczyzny, która oferuje znacznie lepsze warunki rozwoju niż jej wschodni sąsiedzi. Kulturowaniu polskości nie sprzyja też zawieranie małżeństw mieszanych, autorytarny system rządów na Białorusi oraz agresywny nacjonalizm na Litwie i zachodniej Ukrainie.

Polaków z rodowodem kresowym jest coraz mniej. Na naszych oczach odchodzą ostatni obrońcy Grodna i Lwowa w 1939 i uczestnicy Akcji Burza w 1944 roku. Coraz szczuplejsze jest grono urodzonych w polskim Lwowie i Wilnie, wymiera środowisko kresowych sybiraków i łagierników. Naszym zadaniem jest ocalić ich relacje. Trzeba też udokumentować świadectwa polskich kapłanów i sióstr zakonnych, którzy po 1991 roku pracowali na Litwie, Białorusi i Ukrainie i z wielkim zapałem animowali odradzające się tam parafie i wspólnoty religijne.

Aby przyczynić się do ocalenia tej części naszej narodowej pamięci, a także udostępnić uczniom i nauczycielom rzetelną wiedzę, zwracamy się do Państwa z propozycją udziału w **III edycji ogólnopolskiego projektu edukacyjnego „Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku”**.

Uczestnikom projektu proponujemy udział w spotkaniach warsztatowych, w czasie których będą odbywać się wykłady lub pokazy filmów.

Najważniejszą częścią projektu jest **konkurs wiedzy**. Zadaniem uczestników będzie przygotowanie pracy pisemnej lub multimedialnej na wybrany przez siebie temat – na podstawie dostępnej literatury, zgromadzonych dokumentów, wspomnień i materiału ikonograficznego. Dla zwycięzców przewidziano atrakcyjne nagrody, dla wszystkich – ciekawe lekcje historii.

Szanowni Państwo, Drodzy Uczniowie.

Nie jesteśmy w stanie zmienić biegu historii, ale możemy ją wspólnie udokumentować dla obecnych i przyszłych pokoleń. W ten sposób damy choć trochę satysfakcji tym naszym rodakom, którzy pomimo bolesnych wyroków historii wciąż trwają na swym kresowym posterunku. Udział w projekcie na pewno pomoże owocniej kształcić i wychowywać naszą młodzież. A i nam samym da poczucie, że wobec Ojczyzny i jej spraw nie byliśmy obojętni.

Organizatorzy projektu:

Instytut Pamięci Narodowej

Cele projektu:

- zapoznanie uczestników z historią Kresów Wschodnich I i II Rzeczypospolitej w XX i XXI wieku oraz narodów je zamieszkujących, ze szczególnym uwzględnieniem losu Polaków, którzy na tych ziemiach od pokoleń żyli i pracowali, zostali z nich wypędzeni lub mieszkają tam współcześnie;
- ukazanie walk i wysiłków, jakie podejmowali Polacy w XX wieku na rzecz przynależności Kresów Wschodnich do Rzeczypospolitej, a także cierpienie jakie ponieśli z rąk okupanta sowieckiego i niemieckiego oraz nacjonalistów ukraińskich, białoruskich i litewskich;
- przedstawienie dramatu, jakim były dla Kresowian postanowienia traktatu ryskiego z 1921 roku oraz zmiana granic Polski po II wojnie światowej i związany z nią dramatyczny wybór pomiędzy pozostaniem w ZSRS lub ekspatriacją na ziemie zachodnie i północne;
- ukazanie wielkiego wkładu Polaków do dziedzictwa kulturowego dawnych Kresów Wschodnich stanowiących terytorium współczesnej Litwy, Łotwy, Białorusi i Ukrainy oraz ich zasług dla ratowania wiary chrześcijańskiej i istnienia kościoła rzymskokatolickiego na tych ziemiach;
- opisanie dramatycznego losu kresowych nekropolii, zabytków i pamiątek historycznych barbarzyńsko niszczonej i dewastowanej po II wojnie światowej oraz wysiłków podejmowanych obecnie przez Polskę na rzecz ich odnowienia
- uwrażliwianie uczestników na los Polaków mieszkających za naszą obecną wschodnią granicą, kształtowanie świadomości, że nadal są oni częścią naszej Ojczyzny, której winniśmy wsparcie, ukazanie wysiłków, jakie w obliczu zagrożeń pojawiających się na Litwie, Białorusi i Ukrainie podejmują w obronie swej tożsamości narodowej, językowej i religijnej
- rozwijanie pasji badawczej uczniów, kształtowanie umiejętności pozyskiwania informacji z różnych źródeł, dokumentowanie relacji osób pochodzących z dawnych Kresów Wschodnich I i II Rzeczypospolitej i tworzenie na ich podstawie wiarygodnych nośników wiedzy historycznej

Adresaci:

- uczniowie klas 7-8 szkół podstawowych oraz szkół średnich, nauczyciele, dyrektorzy wszystkich typów szkół i placówek oświatowych.

Termin:

październik 2020 r. – maj 2021 r.

Program obejmuje:

- warsztaty i konsultacje dla uczniów i nauczycieli (listopad 2020 – marzec 2021 r.)
- konkurs dla uczniów (październik 2020 r. – czerwiec 2021 r.);
- podsumowującą sesję naukowo-edukacyjną dla uczniów i nauczycieli połączoną z wręczeniem nagród, dyplomów i zaświadczeń (maj–czerwiec 2021 r.)

Terminarz projektu

Termin	Wydarzenie
październik 2020 r.	Zamieszczenie informacji o projekcie na stronie internetowej www.ipn.gov.pl
do 30 listopada 2020 r.	Zgłaszanie przez szkoły udziału w konkursie i warsztatach, (zał. nr 1 i 2 do Regulaminu Konkursu) na adresy e-mail koordynatorów regionalnych.
Listopad–grudzień 2020 r.	I etap – szkolny Test wiedzy kresowej, organizowany przez dyrektorów szkół; przesłanie wyników do komisji wojewódzkiej
grudzień 2020 r. - marzec 2021 r.	Warsztaty dla uczniów i nauczycieli biorących udział w projekcie/konkursie.
do 30 kwietnia 2021 r.	Przesłanie przez szkoły wyłonionych prac wraz z protokołem (zał. nr 6 do Regulaminu Konkursu) do koordynatorów okręgowych, z dopiskiem projekt-konkurs „Kresy - polskie ziemie wschodnie w XX wieku”.
24 maja 2021 r.	Ogłoszenie listy osób wyróżnionych przez komisje wojewódzkie na stronie internetowej www.ipn.gov.pl
	Finał centralny Projektu
	Wszystkie prace, które zajęły 1 miejsce z każdej kategorii na etapie wojewódzkim, automatycznie przechodzą do etapu centralnego. Prace będą ponownie oceniane przez Centralną Komisję Konkursową powołaną przez Prezesa IPN.
Czerwiec 2021 r.	opublikowanie listy laureatów na stronie internetowej www.ipn.gov.pl
Czerwiec 2021 r.	Gala finałowa konkursu w Warszawie, prezentacje wybranych prac, wręczenie nagród oraz dyplomów.
Wrzesień 2021 r.	Udział laureatów, którzy uzyskali największą liczbę punktów oraz ich opiekunów naukowych w wyprawie edukacyjnej przygotowanej przez Instytut Pamięci Narodowej. <i>(szczegółowe informacje zostaną podane w odrębnym komunikacie)</i>

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

KONKURS

Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku

(III edycja ogólnopolska)

**dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych i szkół średnich
w roku szkolnym 2020/2021**

REGULAMIN KONKURSU

§ 1. Zasady ogólne

1. Organizatorem konkursu wiedzy „*Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku*”, zwanego dalej „Konkursem”, jest Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z siedzibą w Warszawie przy ul. Postępu 18.
2. Zadanie konkursowe polega na przygotowaniu pracy pisemnej (indywidualnie) lub multimedialnej (indywidualnie lub w zespole) o tematyce wskazanej w § 3 ust. 6 regulaminu.
3. Konkurs przeprowadza:
  - 1) **Szkolna Komisja Konkursowa** – powołana przez Dyrektora szkoły, w której organizowany jest konkurs i składa się z co najmniej dwóch wytypowanych nauczycieli;
  - 2) **Wojewódzka Komisja Konkursowa** – właściwa dla województwa komisja konkursowa powołana przez dyrektora oddziału Instytutu Pamięci Narodowej;
  - 3) **Centralna Komisja Konkursowa** – powołana przez Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej.
4. Informacje dotyczące organizacji, przebiegu i wyników konkursu będą przekazywane przez stronę internetową www.ipn.gov.pl.
5. Pod pojęciem *ziem wschodnich II Rzeczypospolitej* należy rozumieć teren dawnych województw kresowych, które były częścią jej terytorium w latach 1918–1945, w czasie II wojny światowej zostały przemocą zagarnięte przez ZSRR, a obecnie wchodzą w skład Litwy, Białorusi i Ukrainy.

§ 2. Uczestnictwo w konkursie

1. Konkurs ma charakter otwarty i skierowany jest do uczniów klas 7 i 8 szkół podstawowych i uczniów szkół średnich.
2. W konkursie mogą brać udział również zespoły uczniowskie. Liczba osób w zespole nie może być większa niż 4. Liczba zespołów z danej szkoły nie jest ograniczona.
3. Przystąpienie uczniów do Konkursu jest równoznaczne z akceptacją jego regulaminu.

§ 3. Przebieg Konkursu

1. Konkurs jest przeprowadzany w trzech etapach: szkolnym, wojewódzkim i centralnym.
2. Zadanie konkursowe polega na przygotowaniu prac w jednej z dwóch kategorii:
  - 1) indywidualnej pracy pisemnej;
  - 2) pracy multimedialnej – indywidualnie albo w zespole liczącym nie więcej niż 4 osoby.
3. Uczniowie lub zespół uczniów mogą zgłosić swój udział tylko w jednej kategorii prac konkursowych.
4. Szkoła zgłasza udział uczniów w konkursie poprzez wypełnienie formularzy zgłoszeniowych stanowiących załączniki nr 1 i 2 do regulaminu i przesłanie ich w terminie **do 30 listopada 2020 r.** na adres e-mail koordynatorów regionalnych wskazanych w § 8 ust. 4 regulaminu.
5. Do zgłoszenia należy obowiązkowo dołączyć podpisane oświadczenie stanowiące załącznik nr 3 do regulaminu (w przypadku gdy autorem pracy jest niepełnoletnie dziecko) albo oświadczenie stanowiące załącznik nr 4 do regulaminu (w przypadku gdy autorem pracy jest osoba pełnoletnia).
6. W etapie szkolnym uczeń lub zespół przygotowuje pracę obejmującą jedno wybrane zagadnienie z następującego zakresu tematycznego:
  - 1) **Walka Polaków o przynależność Kresów Wschodnich do Rzeczypospolitej w XX wieku** (*obrona Lwowa 1918, wojna polsko-ukraińska 1918-1919, wojna polsko-bolszewicka 1919-1920, konflikt polsko-litewski 1919-1922, Traktat ryski, agresja sowiecka na Polskę we wrześniu 1939 roku, Armia Krajowa i Polskie Państwo Podziemne na Kresach Wschodnich w czasie II wojny światowej, Akcja „Burza” na Wołyniu, w Wilnie i we Lwowie, polska konspiracja niepodległościowa na Kresach Północno-Wschodnich po II wojnie światowej, bohaterowie walk, mogiły i nekropolie wojenne*);
  - 2) **Kresy Wschodnie II Rzeczypospolitej w latach 1918-1939** (*konflikty społeczne i narodowościowe, koncepcja asymilacji narodowej i państwowej mniejszości, antypolska działalność bojówek komunistycznych i nacjonalistycznych, dążenie państwa polskiego do podniesienia gospodarczego i cywilizacyjnego Kresów, osadnictwo wojskowe, życie codzienne, gospodarka, kultura, sport, patriotyzm*);
  - 3) **Martyrologia obywateli polskich na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej w latach 1939-1944** (*sowieckie deportacje w latach 1939-1941, losy Kresowian – zesłańców w głąb ZSRS, Kresowianie na „Liście katyńskiej”, zbrodnie sowieckie, niemieckie i litewskie na Polakach i Żydach – mieszkańcach Kresów Wschodnich w czasie II wojny światowej, ludobójstwo nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia i Małopolski Wschodniej w latach 1939 - 1948, tragiczny los polskiej inteligencji kresowej i duchowieństwa rzymskokatolickiego w czasie II wojny światowej*);

- 4) **Wielki exodus. Ekspatriacja Polaków z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej w latach 1944-1959.** (*decyzje mocarstw odnośnie wschodniej granicy Polski w latach 1943-1945, dylematy Kresowian - wobec zmiany granicy i perspektywy życia w ZSRS, organizacja i przebieg akcji „repatriacyjnej”, początki życia Kresowian na ziemiach zachodnich i północnych powojennej Polski, „druga repatriacja” Polaków z ZSRS w latach 1955-1959*);
  - 5) **Polacy bez Ojczyzny. Losy Polaków na dawnych Kresach Wschodnich I i II Rzeczypospolitej w latach 1921 – 2018** (*los Polaków za granicą „ryską” na terenie ZSRS oraz na Litwie Kowieńskiej w latach 1921-1939, „Wielki Terror” i „Operacja polska NKWD”, sowietyzacja, depolonizacja i dechrystianizacja Kresów Wschodnich po II wojnie światowej, tragiczny los żołnierzy AK – więźniów Gulagu w latach 1944-1959, walka Polaków w ZSRS o zachowanie swej wiary, języka i tożsamości kulturowej, bohaterowie „kościola milczenia”, współczesne problemy naszych rodaków na Litwie, Łotwie, Białorusi i Ukrainie*);
  - 6) **Kresy – wspólna ziemia wielu narodów** (*Ukraińcy, Białorusini, Żydzi, Ormianie, Litwini i Łotysze – dzieje polityczne, gospodarcze, społeczne, religia, kultura, tożsamość, związki rodzinne i wzajemne przenikanie kulturowe, konflikty, współczesne spory historyczne*);
  - 7) **Wielkie ośrodki nauki, oświaty i kultury na Kresach Wschodnich** (*polskie uniwersytety i szkoły wyższe, średnie, zawodowe i powszechnie oraz instytuty naukowe na Kresach Wschodnich w okresie II Rzeczypospolitej, polskie szkoły matematyczna, historyczna, geograficzna, filozoficzna i sowietologiczna, wybitni naukowcy, nauczyciele, pedagodzy i absolwenci, sowietyzacja lub likwidacja polskich szkół i placówek naukowych w czasie II wojny światowej, tajne nauczanie, polskie szkolnictwo oraz polscy naukowcy na terenie ZSRS po II wojnie światowej*);
  - 8) **Skarby i osobliwości Kresów Wschodnich** (*sanktuaria, kościoły, cerkwie, zbory, cmentarze, pomniki, pałace, dwory, obrazy i inne dzieła sztuki, budynki publiczne i prywatne, osobliwości przyrody-historia, związki z dziejami i kulturą polską, powojenne losy, stan obecny*);
  - 9) **Wielcy i mali ludzie Kresów** (*korzenie rodzinne, dzieciństwo i młodość, edukacja i praca, życie rodzinne i osiągnięcia*);
  - 10) **Z domowych archiwów. Losy mojej kresowej rodziny na tle wielkich przemian politycznych XX wieku** (*nieznane dokumenty, fotografie, pamiątki i wspomnienia*).
7. Dopuszczalne są następujące formy pracy:
- 1) w kategorii prace pisemne – opracowanie, esej, biografia, opowiadanie, spisany wywiad z komentarzem historycznym, album (z niepublikowanymi zdjęciami);
  - 2) w kategorii prace multimedialne – film, nagranie, audycja, reportaż filmowy lub radiowy, wywiad ze świadkiem, gazeta, komiks historyczny.
8. Praca przygotowana przez uczestnika lub zespół musi:
- 1) mieć twórczy i oryginalny charakter;
  - 2) opierać się na źródłach historycznych zarówno opublikowanych, jak i nieopublikowanych (np. wspomnienia, pamiątki, listy, dokumenty, fotografie, prasa, wywiady, nagrania, filmy);
  - 3) zawierać bibliografię z podaniem źródeł historycznych.
9. Do pracy musi być dołączona **metryczka** zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik nr 5 do regulaminu.
10. Praca pisemna musi liczyć co najmniej 5 stron maszynopisu znormalizowanego (format A4, czcionka 12 Times New Roman, odstęp półtora wiersza, objętość 9000 znaków).

11. W przypadku prac multimedialnych wprowadza się następujące limity objętości:
  - 1) film dokumentalny, reportaż filmowy lub radiowy, wywiad ze świadkiem, audycja (**maksymalnie 30 minut**);
  - 2) gazeta (**maksymalnie 8 stron**);
  - 3) komiks historyczny (**maksymalnie 20 stron**).
12. Pozostawia się uczestnikom całkowitą swobodę wyboru techniki, w której praca zostanie wykonana.
13. Z konkursu zostaną wykluczone prace zgłaszane wcześniej w innych konkursach opublikowane w całości lub w części przed rozstrzygnięciem konkursu, skopiowane z Internetu lub całkowicie niezgodne z tematem.
14. Szkoła przesyła wyłonione na etapie szkolnym prace wraz z protokołem stanowiącym załącznik nr 6 do regulaminu w terminie **do 30 kwietnia 2021 r.** do Komisji Wojewódzkiej.
15. Komisja Wojewódzka ustala dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych i uczniów szkół średnich **listę laureatów**, których prace pisemne i multimedialne uzyskały największą liczbę punktów.
16. Komisja Wojewódzka ogłasza listę osób wyróżnionych w terminie **do 24 maja 2021 r.** na stronie internetowej www.ipn.gov.pl
17. Decyzje Komisji Wojewódzkiej są ostateczne.
18. Praca, która zajęła pierwsze miejsce w kategorii pisemnej oraz multimedialnej zakwalifikowana jest automatycznie do finału centralnego konkursu.
19. Komisje wojewódzkie przesyłają do **31 maja 2021 r.** do Centrali Biura Edukacji Narodowej prace, które zajęły pierwsze miejsce, z możliwością zakwalifikowania także jednej wybranej pracy spośród pozostałych wyróżnionych.
20. Centralna Komisja Konkursowa zapoznaje się z przesłanymi pracami z oddziałów Instytutu Pamięi Narodowej, ponownie dokonuje oceny przesłanych prac oraz organizuje finał centralny konkursu.
21. Lista laureatów etapu centralnego zostanie przedstawiona podczas uroczystej gali, która odbędzie się w **czerwcu 2021 r.** w Warszawie i opublikowana na stronie internetowej www.ipn.gov.pl

§ 4. Procedury oceniania prac

1. Prace konkursowe są oceniane na etapie:
  - 1) **szkolnym** przez Szkolną Komisję Konkursową;
  - 2) **wojewódzkim** przez Wojewódzką Komisję Konkursową;
  - 3) **centralnym** przez Centralną Komisję Konkursową.
2. Oceniając prace komisje mogą zasięgać opinii ekspertów.
3. Praca oceniana jest według następujących kryteriów:
  - 1) zgodność z tematem, umiejętność doboru i analizy materiału źródłowego, zamieszczenie bibliografii (0–5 pkt);
  - 2) wykorzystanie niepublikowanych wcześniej dokumentów, wspomnień, fotografii i nagrań (0–5 pkt);
  - 3) wartość poznawczo-merytoryczna, oryginalne i twórcze podejście do tematu (0–5 pkt);
  - 4) walory estetyczne pracy, poprawność stylistyczna i ortograficzna (0–5 pkt).
4. Uczeń/zespół uczniów może uzyskać za pracę maksymalnie 20 punktów.
5. Dopuszcza się ocenianie prac w skali ułamkowej.
6. W przypadku rozbieżności ocen przewodniczący komisji może zarządzić powtórna ocenę pracy.

§ 5. Nagrody

1. Laureaci etapu centralnego otrzymują:
  - 1) pamiątkowe dyplomy i zaświadczenia;
  - 2) nagrodę w postaci kilkudniowego wyjazdu edukacyjnego organizowanego i sfinansowanego przez Instytut Pamięci Narodowej (maksymalnie dla 40 laureatów);
  - 3) publikacje książkowe lub multimedialne ufundowane przez Instytut Pamięci Narodowej.
2. Laureatami konkursu są zarówno uczniowie jak i opiekunowie merytoryczni prac nauczyciele.
3. Nauczyciele laureatów etapu centralnego – opiekunowie uczniów lub **zespołów** otrzymują publikacje książkowe lub multimedialne, nagrodę w postaci kilkudniowego wyjazdu edukacyjnego organizowanego i sfinansowanego przez Instytut Pamięci Narodowej.
4. Formą nagrody dla uczniów będzie także publikacja w przyszłości wybranych prac konkursowych w wydawnictwach Instytutu Pamięci Narodowej.
5. Wyjazd edukacyjny, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 2, odbędzie się we **wrześniu 2021 roku**. W trakcie wyjazdu opiekę nad uczestnikami konkursu sprawują nagrodzeni nauczyciele oraz pracownicy Instytutu Pamięci Narodowej. Warunkiem uczestnictwa niepełnoletniego laureata w wyjeździe jest wyrażenie pisemnej zgody na wyjazd przez jego rodziców lub opiekunów prawnych oraz posiadanie ważnego dowodu osobistego.
6. Instytut Pamięci Narodowej zastrzega sobie prawo do nagradzania lub przekazania niewykorzystanej puli nagród innym laureatom lub opiekunom uczestników konkursu.
7. W przypadku zaistnienia okoliczności niezależnych od Instytutu Pamięci Narodowej uniemożliwiających zorganizowanie wyjazdu edukacyjnego, zastrzega on sobie prawo do zmiany formy nagrody.
8. W przypadku, w którym całkowita wartość nagrody dla jednego uczestnika przekroczy 2000 zł laureaci zobowiązani są uiścić podatek dochodowy w miesiącu otrzymania nagrody, zgodnie z przepisami ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1387).
9. Instytut Pamięci Narodowej zobowiązany jest do obliczenia i pobrania od podatnika podatku i wpłacenia go we właściwym terminie organowi podatkowemu. W celu wykonania tych czynności otrzymuje od laureatów następujące dane osobowe: imię, nazwisko, pesel oraz adres zamieszkania przekazane na formularzu przekazania danych do uiszczenia podatku od osób fizycznych stanowiącym załącznik nr 7 do regulaminu.

§ 6. Ochrona własności intelektualnej.

1. Uczestnicy konkursu, z chwilą przesłania prac konkursowych udzielają Instytutowi Pamięci Narodowej nieodpłatnej, niewyłącznej, nieograniczonej terytorialnie oraz w czasie licencji na wykorzystanie prac na następujących polach eksploatacji:
  - 1) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania – wprowadzanie do pamięci komputera i zwielokrotnianie wszelkimi znanymi technikami, w tym drukarską, cyfrową i elektroniczną na jakimkolwiek nośniku;
  - 2) w zakresie obrotu egzemplarzami – wprowadzanie do obrotu egzemplarzy wytworzonych zgodnie z pkt 1;
  - 3) publiczne udostępnianie wersji elektronicznej prac konkursowych w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym;

- 4) publiczna prezentacja prac konkursowych;
  - 5) wykorzystanie pracy (w całości lub/i fragmencie) do celów naukowych i edukacyjnych w ramach realizacji misji edukacyjnej, w tym prezentowanie prac konkursowych w prasie, telewizji.
2. Uczestnicy konkursu, oświadczają, że posiadają pełnię praw autorskich do prac, o których mowa w ust. 1.
  3. Z chwilą przekazania nagrody Instytut Pamięci Narodowej nabywa od laureata autorskie prawa majątkowe do nagrodzonych prac konkursowych na polach eksploatacji, o których mowa w ust. 1.
  4. W przypadku, gdy uczestnikiem konkursu jest osoba niepełnoletnia, zgodę na udzielenie licencji, o której mowa w ust. 1, oraz przeniesienie autorskich praw majątkowych, o których mowa w ust. 3 wyrażają rodzice/opiekunowie prawni.

§ 7. Klauzula informacyjna dotycząca przetwarzania danych osobowych

1. Pozyskane dane osobowe przetwarzane będą w celach:
  - 1) udziału w konkursie „Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku (II edycja ogólnopolska)”;
  - 2) publikacji danych osobowych uczestnika, a w przypadku wyrażenia zgody również jego wizerunku w związku z zamieszczeniem relacji z przebiegu konkursu i gali na stronach internetowych organizatora, mediach i oficjalnych profilach w mediach społecznościowych organizatora;
  - 3) wykorzystania pracy konkursowej przez organizatora, w tym prezentowania prac konkursowych w prasie, telewizji, na stronach internetowych organizatora, mediach i oficjalnych profilach w mediach społecznościowych organizatora.
2. Podstawą prawną przetwarzania danych jest art. 6 ust. 1 lit. a (zgoda osoby, której dane dotyczą), b (regulamin konkursu), e (wykonywanie zadań w interesie publicznym - art. 53 pkt. 5 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, archiwizacja) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) - dalej RODO.#
3. Administratorem pozyskanych danych osobowych jest Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, z siedzibą w Warszawie, adres: ul. Postępu 18, 02-676 Warszawa. Administrator danych osobowych zapewni odpowiednie technologiczne, fizyczne, administracyjne i proceduralne środki ochrony danych, w celu ochrony i zapewnienia poufności, poprawności i dostępności przetwarzanych danych osobowych, jak również ochrony przed nieuprawnionym wykorzystaniem lub nieuprawnionym dostępem do danych osobowych oraz ochrony przed naruszeniem bezpieczeństwa danych osobowych.#
4. Dane kontaktowe inspektora ochrony danych w IPN-KŚZpNP: inspektorochronydanych@ipn.gov.pl, adres do korespondencji: ul. Postępu 18, 02-676 Warszawa, z dopiskiem: Inspektor Ochrony Danych. #

5. Odbiorcami danych osobowych mogą być upoważnione przez Administratora danych podmioty oraz podmioty, które mają prawo do wglądu na mocy odrębnych przepisów prawa.#
6. Pozyskane dane osobowe będą przetwarzane przez czas niezbędny do przeprowadzenia konkursu, a w przypadku publikacji wizerunku oraz wykorzystania pracy konkursowej do momentu zakończenia publikacji na stronach internetowych organizatora, mediach i oficjalnych profilach w mediach społecznościowych organizatora, a następnie w związku z realizacją obowiązku archiwizacyjnego. Po upływie tego okresu dane osobowe zostaną usunięte.#
7. Przysługuje prawo dostępu do treści danych osobowych oraz prawo ich sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania, prawo wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania, prawo przenoszenia danych.#
8. Przysługuje prawo wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, w przypadku stwierdzenia, iż przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy RODO.#
9. W każdej chwili przysługuje prawo do wycofania zgody na przetwarzanie danych osobowych w zakresie w jakim przetwarzanie odbywało się na podstawie zgody. Cofnięcie zgody nie będzie wpływać na zgodność z prawem przetwarzania, którego dokonano na podstawie zgody przed jej wycofaniem.#

§ 8. Postanowienia końcowe

1. Instytut Pamięci Narodowej zastrzega sobie prawo wprowadzania zmian w niniejszym regulaminie. Wszelkie dokonane zmiany obowiązują po opublikowaniu ich na stronie internetowej www.ipn.gov.pl.
2. Wszystkie informacje pozyskiwane w związku z przeprowadzeniem konkursu zostaną wykorzystane wyłącznie do realizacji ustawowych zadań Instytutu Pamięci Narodowej. Informacje stanowiące dane osobowe podlegać będą ochronie stosownie do wymogów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz.UE.L Nr 119, str. 1 z późn. zm.), powoływanego dalej jako „RODO”, oraz ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. poz. 1000, z późn. zm.).
3. Instytut Pamięci Narodowej realizuje obowiązek informacyjny, o którym mowa w art. 13 ust. 1 i 2 RODO, poprzez przedkładanie uczestnikom konkursu klauzul informacyjnych określonych w załącznikach nr 1, 3, 4, i 7 do regulaminu.
4. Szczegółowych informacji dotyczących konkursu udzielają koordynatorzy regionalni:
  - 1) **OBEN Białystok** – Magdalena Todorczuk
tel. (85) 66 45 713, e-mail: magdalena.todorczuk@ipn.gov.pl;
  - 2) **OBEN Gdańsk** – Katarzyna Underwood
tel. (58) 669 09 01, 882 063 821, e-mail: katarzyna.underwood@ipn.gov.pl;
  - 3) **Delegatura IPN w Bydgoszczy** – dr Przemysław Wójtowicz
tel. (52) 321 95 01, kom. 668 605 284, e-mail: przemyslaw.wojtowicz@ipn.gov.pl;
  - 4) **OBEN Katowice**, Adrian Rams
tel. (32) 20 707 12, adrian.rams@ipn.gov.pl;
  - 5) **OBEN Kraków** – Paweł Naleźniak
tel. (12) 211 70 25 e-mail: pawel.nalezniak@ipn.gov.pl;
  - 6) **OBEN Lublin** – Grzegorz Makus
tel. (81) 536-34-58, e-mail: grzegorz.makus@ipn.gov.pl;

- 7) **OBEN Łódź** – Magdalena Zapolska-Downar
tel. (42) 201 46 66, e-mail: magdalena.filip@ipn.gov.pl;
  - 8) **OBEN Poznań** – Anna Chmielewska-Metka,
tel. (61) 835 69 53, e-mail: anna.chmielewska-metka@ipn.gov.pl;
  - 9) **OBEN Rzeszów** – Zenon Fajger
tel. (17) 867-30-32, e-mail: zenon.fajger@ipn.gov.pl;
  - 10) **OBEN Szczecin** — Jarosław Palicki
tel. (95) 718 28 54, e-mail: jaroslaw.palicki@ipn.gov.pl;
  - 11) **OBEN Warszawa** – Mirosław Bielaszko
tel. (22) 860 70 48, miroslaw.bielaszko@ipn.gov.pl;
  - 12) **OBEN Wrocław** – Jerzy Rudnicki
tel. (71) 326 97 62, e-mail: jerzy.rudnicki@ipn.gov.pl;
  - 13) **Koordinator w Centrali IPN** - Sergiusz Kazimierczuk
tel. (22) 581 86 74, e-mail: sergiusz.kazimierczuk@ipn.gov.pl.
5. Literatura podstawowa zalecana dla uczestników konkursu:
- 1) Bachowska M. *Kresy*, Kraków 2010;
  - 2) Chrzanowski T., *Kresy – czyli obszar tęsknot*, Kraków 2009;
  - 3) Kolbuszewski J. *Kresy*, Wrocław 2002;
  - 4) Koper S., *Kresy południowo-wschodnie*, Przewodnik historyczny, Warszawa 2015;
  - 5) Koper S., *Ukraina*, Przewodnik historyczny, Warszawa 2011;
  - 6) Koper S., *Wielkie Księstwo i Inflanty*, Przewodnik historyczny, Warszawa 2014;
  - 7) Koprowski M., *Kresy we krwi*, Warszawa 2011;
  - 8) Koprowski A. M., *Kresy w II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2012;
  - 9) Koprowski M., Dylewski A., *Kresy, historia, ludzie, tradycje*, Warszawa 2015;
  - 10) Korkuć M., Szarek J., Szubarczyk P., Szarkowa-Wieliczka J., *W cieniu czerwonej gwiazdy. Zbrodnie sowieckie na Polakach 1917-1956* (praca zbiorowa), Kraków;
  - 11) *Kresy Rzeczypospolitej. Wielki mit Polaków*, Warszawa 2016;
  - 12) *Księga Kresów Wschodnich*, t. 1 i 2, Warszawa 2010;
  - 13) Majka J., *Kresy – śladami naszych przodków*, Kraków 2002;
  - 14) Mędrzecki W., *Kresowy kalejdoskop. Wędrowki przez Ziemię Wschodnie Drugiej Rzeczypospolitej 1918-1939*, Kraków 2018;
  - 15) Ostrowski K. J. *Kresy dalekie i bliskie*, Kraków 1998;
  - 16) Solak A., *Kresy w płomieniach 1908-1957*, Kraków 2013;
  - 17) Snyder T., *Skrwawione ziemie. Europa między Hitlerem a Stalinem*, Kraków 2018;
  - 18) Wieliczka-Szarkowa J., *Czarna księga Kresów*, Kraków 2011.